

Külföldi vendégeink

1957 őszén három-három hónapot Magyarországon töltöttek *A. A. Puskás*, *L. N. Nyezsinszkij* és *T. M. Iszlamov* kandidátusok, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Történettudományi Intézetének munkatársai. *A. A. Puskás* és *L. N. Nyezsinszkij* Magyarország felszabadulás utáni korszakával foglalkoznak és közösen készítenek monográfiát a népi demokratikus rendszer 1945 és 1948 közötti fejlődéséről. *T. M. Iszlamov* Magyarország XX. század eleji fejlődését tanulmányozza, különös tekintettel a munkásmozgalomra. Budapesti tartózkodásuk során elsősorban a Párttörténeti Intézetben, valamint az Országos Levéltárban és a Hadtörténeti Intézetben kutattak

Intézetünk II. magyar osztályát* is felkeresték több alkalommal, s a munkatársakkal gyéni konzultációkat folytattak. L. N. Nyezsinszkij egyik látogatása során hasznos szmeccsere alakult ki az osztály több tagjának részvételével a népi demokratikus korzak néhány fontos problémájáról.

1957. október 17-én *Jiří Jirásek* és *Anton Špiesz* csehszlovák történészek látottak el Intézetünkbe. Anton Špiesz a XVIII. századi szlovákiai manufaktúra-fejlesztéssel foglalkozik és elmondotta, hogy nagyon értékes anyagot talált erre vonatkozólag az Országos Levéltárban. Nagy vonalakban beszámolt egyúttal készülő tanulmánya főbb téziseiről. A Jiří Jirásekkel folytatott beszélgetésben, aki XVI. századi parasztság-érténektel foglalkozik, elsősorban a második jobbágság kérdései kerültek előtérbe.

1957. október 18-án *Miloš Gosiorovský* és *Alexander Húščava* pozsonyi egyetemi tanárok keresték fel Intézetünket s baráti légkörben tárgyaltak a csehszlovák—magyar történeztudományok kapcsolatokról.

Az I. magyar osztály anyagi kultúra csoportját 1957 november folyamán többnyire meglátogatta *Tadeusz Dziekoński* lengyel technikatörténész, a varsói Anyagi Kultúra Intézet munkatársa és tájékoztatást nyújtott az ipari műemlékvédelem lengyelországi állásáról, valamint értékes tanácsokat adott munkacsoportunk számára.

Tadeusz Manteuffel, a Lengyel Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének igazgatója, egyetemi tanár a magyar—lengyel kulturális egyezmény aláírása alkalmából tartózkodott Budapesten és ennek kapcsán Intézetünk I. magyar osztályán is látogatást tett 1957. november 29-én. Érdeklődéssel hallgatta végig a munkatársak informatív munkabeszámolóit, majd módszertani és forráskiadási kérdésekről érdeklődött s ő is beszámolt a Lengyelországban ezen a téren elérelődő gondolatokról. Végül felhívta a figyelmet arra, hogy a lengyel állam ezeréves fennállásának tőzszülő ünnepére a lengyel történészek nagyszabású középkori forráskiadványt készítenek elő s kérte, hogy a magyar kutatók is járuljanak hozzá a maguk részéről az ünnepéshez. A megbeszélés során az a vélemény alakult ki, hogy magyar részről az ünnepeléshez eghasznosabb hozzájárulás a lengyel—magyar kapcsolatok legelső tudósításait is tartalmazó korai okleveleink korszerű kiadása volna. Manteuffel professzor látogatásának eredményeképpen azóta komoly formában vetődött fel árpádkori okleveleink folyamatos kiadása.

Budapesti levéltári kutatásai alkalmából *Václav Husa*, a prágai egyetem professzora, a Csehszlovák Történelmi Társulat elnöke 1957. december 9-én meglátogatta az Intézet I. magyar osztályát és a munkatársakkal elbeszélgetett Jagelló-kori anyaggyűjtéséről és ebből készülő tanulmánya problematikájáról. Ezenkívül beszámolt a "nehéz" történetírás néhány újabb fejleményéről, kiemelve a módszertani kérdések iránt megnyilvánuló nagy érdeklődést. Végül hangsúlyozta a cseh—magyar történész-együttműködés fontosságát és a tudóscsere bővítésének szükségességét.

Ez év február 7-én *Teodor Lamos*, a körmöcbányai városi levéltár vezetője keresték fel az Intézet I. magyar osztályát. Jelenleg Zólyom megye kialakulásával foglalkozik és erre vonatkozó középkori okleveleket gyűjtött Magyarországon. Látogatása alkalmából értékes felvilágosításokat adott a szlovákiai levéltárak minket érdeklő középkori anyagáról és élénk beszélgetés alakult ki készülő tanulmánya egyes részleteiről.

David Prodan akadémikus és *Victor Cheresteşiu*, a kolozsvári tudományegyetem professzora 1958 június—július hónapjaiban többhetes magyarországi tanulmányútra érkeztek. Prodan akadémikus a XVI—XVIII. századi erdélyi parasztmozgalmakkal foglalkozik s az Országos Levéltárban dolgozott; Cheresteşiu professzor viszont Erdély 1848—1918 közötti történetére vonatkozó anyagban kutatott az Országos Levéltárban, valamint a Széchényi Könyvtárban és a Magyar Párttörténeti Intézetben. Magyarországi tartózkodásukat minálketten felhasználták arra is, hogy mélyreható szakmai megbeszéléseket folytassanak minélazokkal, akik az említett tárgykörökben dolgoznak. Így David Prodan akadémikus a Történettudományi Intézet I. magyar osztályának több munkatársával beszélgetett témájának fő kérdéseiről, Victor Cheresteşiu professzor pedig a magyar egyetemi történeti tankönyv megfelelő kötetek szerkesztőivel folytatott beható eszmecsere. Román vendégeink egyúttal fontos szervezeti és tartalmi kérdéseket beszéltek meg az Intézet vezetőségével a két ország történészeinek további együttműködésére vonatkozólag.

1958 július—augusztusban a szakemberekkel való konzultálás céljából többször felkereste az Intézetet *Eva Hermann*, a lipcsei Marx Károly Egyetem népi demokratiák

* A Történettudományi Intézetnek két magyar osztálya van. Az I. magyar osztályhoz a honfoglalástól 1849-ig terjedő korszak kutatói tartoznak, a II. magyar osztály tagjai pedig az 1849-től napjainkig terjedő időszak történetével foglalkoznak.

történetét kutató intézetének magyar referense, Eva Hermann a reformkori magyar-német kulturális kapcsolatok történetére végzett kutatásokat.

Oktaj Efendijev, az azerbajdzsán Történettudományi Intézet munkatársa 1958 szeptember végén egy hónapi magyarországi tanulmányútra érkezett. Oktaj Efendijev Azerbajdzsán, illetve Perzsia XV.—XVI. századi történetével foglalkozik, s itt léte sorár Azerbajdzsán és a Habsburg birodalom XV.—XVI. századi kapcsolataihoz gyűjtött anyagot, főleg az akadémiai könyvtár keleti gyűjteményében. Szeptember 29-én látogatást tett Intézetünkben és hasznos eszmecsere folytatótt az Intézet középkori történet szakembereivel, valamint az egyetemi orientalisztikai tanszéknek képviselőivel.

1958 október második felében, az akadémiai nagyhét keretében meglátogatta az Intézetet *Leo Stern* professor, a hallei Luther Márton egyetem rektora. Többórás barát beszélgetés során tájékoztatta az Intézet tagjait a Német Demokratikus Köztársaságban folyó történettudományi munkáról, mindenekelőtt az egyetemi tankönyvek munkálatainak előhaladásáról, a német munkásmozgalom és a második világháború történetére végzett kutatásokról. Az Intézetben folyó munkálatokból Stern professzort különösen az egyetemi tankönyvek már megjelent és most készülő kötetekinek problematikája érdekelte, továbbá a középkori német telepítésekre, a Zsigmond-kori magyar történet egyetemes vonatkozásaira, a magyar jakobinus mozgalomra és a második világháború történetére végzett kutatások eredményei.

1958. november 5-én felkereste Intézetünket *Jürgen Kuczynski* professor, a berlini Humboldt egyetem gazdaságtörténeti tanszékének tanára. Az Intézet tájékoztatója után Kuczynski professor válaszolt az Intézet dolgozóinak kérdéseire. A kialakult beszélgetés rendkívül sok problémát érintett, így többek között a nomád feudalizmus, az ipari forradalom porosz útja, a német imperializmus, a hely- és gyártörténeti kutatások kérdéseit. A hely- és gyártörténeti kutatások a Német Demokratikus Köztársaságban — számolt be Kuczynski professor — igen nagy apparátussal, a helyi történészek jó részének bevonásával folynak. Ezek a kutatások keltős feladatot töltenek be: egyrészt a termelőerők s a dolgozó nép történetének a helyi eseményekig történő bemutatását; másrészt alkalmasak arra is, hogy erősítsék a központi történelemszintézisekben dolgozó munkatársak kapcsolatait a helyi kutatókkal.

Ludovít Holotík, a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének igazgatója 1958. november 7-én látogatást tett Intézetünkben. A szlovák—magyar történelem-együttműködés kiépítéséről folyó tárgyalás eredményeként megállapodás jött létre arra vonatkozóan, hogy a szlovák történészek a jövőben is elvégzik a magyar történettudomány eredményeinek folyamatos ismertetését, s a Századok és a Historický Časopis kölcsönösen cikkeket fognak cserélni.

Az említettekén kívül még számos külföldi vendége volt Intézetünknek az elmúlt év folyamán, így *Karl-Heinz Jügel*t, a jénai egyetemi könyvtár munkatársa, *Adam Przybosz*, a krakkói egyetem tanára, *Jan Novotný*, a prágai Történettudományi Intézet munkatársa, *T. Volzsina*, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Társadalomtudományi Alapkönyvtárának osztályvezetője és *M. Rügy*, az Ukrán SzSzk Tudományos Akadémiája kievi könyvtárának helyettes igazgatója.